

Latvija 2024

Enerģētikas Politikas Pārskats

Kopsavilkums

INTERNATIONAL ENERGY AGENCY

The IEA examines the full spectrum of energy issues including oil, gas and coal supply and demand, renewable energy technologies, electricity markets, energy efficiency, access to energy, demand side management and much more. Through its work, the IEA advocates policies that will enhance the reliability, affordability and sustainability of energy in its 31 member countries, 13 association countries and beyond.

This publication and any map included herein are without prejudice to the status of or sovereignty over any territory, to the delimitation of international frontiers and boundaries and to the name of any territory, city or area.

IEA member countries:

Australia
Austria
Belgium
Canada
Czech Republic
Denmark
Estonia
Finland
France
Germany
Greece
Hungary
Ireland
Italy
Japan
Korea
Lithuania
Luxembourg
Mexico
Netherlands
New Zealand
Norway
Poland
Portugal
Slovak Republic
Spain
Sweden
Switzerland
Republic of Türkiye
United Kingdom
United States

The European Commission also participates in the work of the IEA

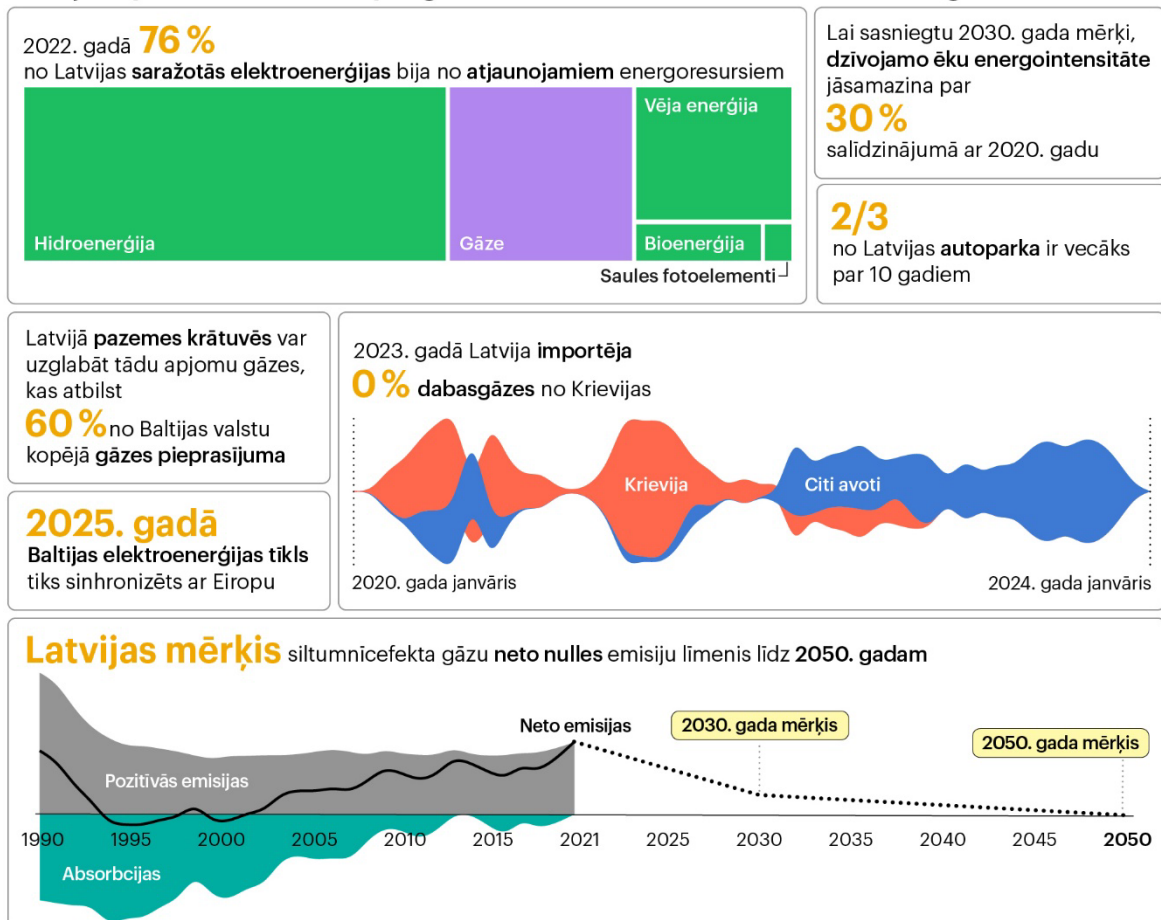
IEA association countries:

Argentina
Brazil
China
Egypt
India
Indonesia
Kenya
Morocco
Senegal
Singapore
South Africa
Thailand
Ukraine

Kopsavilkums

Latvijas enerģētikas pārkārtošana ir gatava no jauna uzņemt tempu. Latvijas pievienošanās *IEA* procesa ietvaros no 18. līdz 25. septembrim tika veikta *IEA* īstenotā salīdzinošā izvērtēšana par Latviju. Tas notika vispiemērotākajā laikā Latvijai, kura pašlaik atjaunina savu Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam, ņemot vērā vērēnīgos Eiropas Savienības (ES) mērķus klimata un enerģētikas pārkārtošanas jomā. Jaunas Klimata un enerģētikas ministrijas izveide 2023. gada janvārī veicinās Latvijas klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanu, nodrošinot mērķtiecīgāku un sistemātiskāku valdības pieeju šīs politikas veidošanai un īstenošanai. Turklāt, ņemot vērā, to cik Latvija vēsturiski ir bijusi atkarīga no enerģijas importa no Krievijas, pāreja uz tīras enerģijas avotiem sniedz nozīmīgu iespēju palielināt energoapgādes drošību un samazināt enerģijas cenas.

Latvija ir panākusi zināmu progresu tās virzībā uz tīru un drošu enerģētikas nākotni

IEA. CC BY 4.0

Elektroenerģijas nozarē dominē atjaunojamie energoresursi, taču citās nozarēs ir nepieciešama lielāka dekarbonizācija. Latvija jau ir guvusi panākumus atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšanā, jo tās energoavotu struktūrā ir ievērojams bioenerģijas un hidroenerģijas īpatsvars. Elektroenerģijas struktūrā dominē atjaunojamie energoresursi, kas veido aptuveni trīs ceturtdaļas no iekšzemē saražotās elektroenerģijas.

Citas nozares, jo īpaši transports un ēkas, joprojām patērē lielu energoresursu apjomu un izmanto novecojušu infrastruktūru, kas kavē vēl ievērojamāku energoresursu patēriņa un siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju samazinājumu. Tāpēc valdībai šajās nozarēs par prioritātēm būtu jānosaka energoefektivitāte un energo resursu avotu dažādošana.

Nozaru rīcības plāni varētu precizēt veidus, kā sasniegt klimata mērķus. Latvijas valsts mēroga mērķis ir līdz 2030. gadam kopējās SEG emisijas (bez zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības [LULUCF]) samazināt par 65 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Latvija joprojām ir ceļā uz šo mērķi, jo 2021. gadā emisijas bija samazinājušās par 59 %, lai gan lielā mērā tas tika panākts laikā no 1990. līdz 1995. gadam, balstoties uz ekonomiskajām pārmaiņām pēc neatkarības atgūšanas no Padomju Savienības. Emisijas pēdējos gados ir palielinājušās.

ES valstij neraksturīgi ir tas, ka lielākā daļa Latvijas emisiju ir ārpus ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS). Latvijas virzībā ceļā uz 2050. gada klimatneitralitātes mērķi šodien veiktie pasākumi ietekmēs to, kādā tempā un mērogā noritēs valsts enerģētikas pārkārtošana. Īpaši ar enerģētiku saistītajām nozarēm būtu noderīgi detalizēti nozaru rīcības plāni, kas precizētu valdības iecerētos veidus, kā sasniegt 2030. un 2050. gada klimata mērķus, tostarp detalizēti norādot politikas sviras, tehnoloģiju izplatību un prasības pēc finansējuma.

Elektroenerģija būs Latvijas enerģētikas pārkārtošanas stūrakmens. Latvijas elektroenerģijas sistēma, kurā dominē hidroenerģija, ir izdevīgs sākumpunkts, lai izmantotu tīru elektroenerģiju citu tautsaimniecības nozaru dekarbonizācijai un sasniegtu mērķi līdz 2030. gadam panākt, lai atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā gala patēriņā būtu 57 %. Lai atbalstītu elektrifikāciju, valdībai būtu jānodrošina labvēlīga investīciju vide papildu izaugsmei atjaunojamās elektroenerģijas ražošanā, jo īpaši vēja un saules enerģijas ražošanā. Lai gan Latvija nepiedāvā finansiālu atbalstu jauniem ieguldījumiem elektroenerģijas ražošanā, valdībai jāturpina racionalizēt un novērst šķēršļus atļauju izsniegšanas procesā, kā arī jānovērš ar regulējumu saistītie šķēršļi jauniem ieguldījumiem. Vēja un saules enerģijas projektu ieviešana palīdzēs arī samazināt Latvijas atkarību no dabasgāzes importa un var veicināt elektroenerģijas cenu samazināšanos; pašreizējie centieni attīstīt atkrastes vēja enerģiju veicinās šo

rezultātu. Valdībai būs arī jāprecizē dabasgāzes koģenerācijas staciju loma energoavotu struktūrā ilgtermiņā, ņemot vērā to lielo nozīmi sistēmas stabilitātes nodrošināšanā.

Latvija varētu sasniegt ievērojamus enerģijas ietaupījumus, renovējot ēku fondu. Latvijai ir ievērojams potenciāls paātrināt energoefektivitātes rezultātu sasniegšanu ēku apsaimniekošanas nozarē, kas lielā mērā palīdzēs sasniegt klimata mērķus un samazināt rēķinus par energoresursiem. Latvijas enerģijas pieprasījumā dominē novecojošais ēku fonds, kas veido gandrīz pusi no kopējā enerģijas galapatēriņa, un kurā dzīvojamās ēkas vien veido trešdaļu no kopējā patēriņa. Lai sasniegtu Latvijas renovācijas mērķus, pastāv ievērojama ieguldījumu nepietiekamība, un energoefektivitātes programmu īstenošanā valsts gandrīz pilnībā paļaujas uz ES finansējumu. Tāpēc turpmāk sagaidāms ievērojams darbs, lai palielinātu mērķu vērienīgumu, paplašinātu finansējuma piešķiršanu ilgākā laika periodā, izpētītu inovatīvus finansēšanas mehānismus, samazinātu birokrātiju un palielinātu patērētāju informētību. Nesenā enerģētikas krīze var kalpot kā mobilizējošs spēks šajā jomā.

Valdībai būtu jānosaka par prioritāti centieni samazināt enerģijas patēriņu autotransporta jomā. Arī Latvijas transporta nozare, galvenokārt autotransports, ir viens no galvenajiem enerģijas patērētājiem. Aptuveni 95 % no transporta enerģijas pieprasījuma tiek apmierināts ar naftas produktiem, kas norāda, ka Latvijai ir potenciāls gan samazināt naftas patēriņu, gan pāriet no naftas uz alternatīviem enerģijas avotiem. Latvijas autoparks ir salīdzinoši vecs, un līdz šim elektrisko transportlīdzekļu ieviešana ir notikusi lēni. Turklāt sabiedriskā transporta izmantošana pēdējos gados kopumā ir samazinājusies. Valdība tagad ir sākusi pievērst lielāku uzmanību transporta nozares radīto emisiju samazināšanai, tostarp ar jauniem stimuliem elektriskajiem transportlīdzekļiem un ar plānoto sabiedriskā transporta tīkla reformu. Papildu politika un ilgtspējīgs finansiāls atbalsts centieniem samazināt enerģijas pieprasījumu transporta nozarē palīdzēs Latvijai sasniegt tās mērķus klimata jomā.

Energoapgādes drošības apsvērumi arī turpmāk dominēs enerģētikas politikas veidošanā. Krievijas iebrukuma Ukrainā izraisītā enerģētikas krīze ir plaši ietekmējusi Latvijas enerģētikas sistēmu (no naftas un gāzes līdz elektrībai un siltumapgādei), kas vēsturiski ir bijusi lielā mērā atkarīga no Krievijas un savstarpēji saistīta ar to. Kopumā Latvija īsā laika posmā ir panākusi ievērojamu progresu, lai atsaistītu savu enerģētisko atkarību no Krievijas importa, tostarp 2023. gadā ieviešot aizliegumu importēt elektroenerģiju un dabasgāzi no Krievijas. Valdība maina arī naftas rezervju uzglabāšanas modeli, lai vēl vairāk nostiprinātu naftas rezervju drošību.

Šīs pārmaiņas ir radījušas jaunas vājās vietas, kuru pārvaldībai Latvijai ir jāpievērš pastiprināta uzmanība. Elektroenerģijas jomā Latvijai būs jāturpina paātrinātā

veidā sinhronizēties ar Eiropas tīklu. Dabaszāzes jomā Latvija kļūs lielā mērā atkarīga no sašķidrinātās dabaszāzes (LNG) piegādes, kā arī no gāzes krātuves (kas drīzumā tiks paplašināta). Tīkmēr Latvija joprojām būs pilnībā atkarīga no naftas importa, un tai būs attiecīgi jāpārvalda piegādes dažādošanas pasākumi (bez Krievijas piegādēm).

International Energy Agency (IEA)

Latvian translation of *Latvia 2024 Energy Policy Review (Executive summary)*

This report was initially written in English. While every effort has been made to ensure that this translation is as accurate as possible, there may be some slight differences between this and the original version.

This work reflects the views of the IEA Secretariat but does not necessarily reflect those of the IEA's individual member countries or of any particular funder or collaborator. The work does not constitute professional advice on any specific issue or situation. The IEA makes no representation or warranty, express or implied, in respect of the work's contents (including its completeness or accuracy) and shall not be responsible for any use of, or reliance on, the work.

Subject to the IEA's [Notice for CC-licensed Content](#), this work is licenced under a [Creative Commons Attribution 4.0 International Licence](#).

This document and any map included herein are without prejudice to the status of or sovereignty over any territory, to the delimitation of international frontiers and boundaries and to the name of any territory, city or area.

Unless otherwise indicated, all material presented in figures and tables is derived from IEA data and analysis.

IEA Publications
International Energy Agency
Website: www.iea.org
Contact information: www.iea.org/contact

Typeset in France by IEA - May 2024
Cover design: IEA

Latvija 2024

Enerģētikas Politikas Pārskats

Valdības pasākumiem ir izšķirošā loma drošas un ilgtspējīgas enerģētikas pārkārtošanas nodrošināšanā un klimata krīzes apkarošanā. Enerģētikas politikai ir izšķiroša nozīme ne tikai enerģētikas nozarē, bet arī vides, ekonomikas un sociālo mērķu sasniegšanā.

Valdībām ir jāreaģē uz savas valsts specifiskajām vajadzībām, jāpielāgojas reģionālajai situācijai un jāpalīdz risināt globālas problēmas. Šajā kontekstā Starptautiskā Enerģētikas Aģentūra (IEA) veic enerģētikas politikas pārskatus, lai palīdzētu valdībām izstrādāt efektīvāku enerģētikas un klimata politiku.

Šis Enerģētikas Politikas Pārskats tika sagatavots, sadarbojoties Latvijas valdībai un Starptautiskajai Enerģētikas Aģentūrai. Tajā izmantotas IEA plašās zināšanas un IEA dalībvalstu ekspertu ieguldījums, lai novērtētu Latvijas enerģētikas nozares aktuālākās problēmas un sniegtu ieteikumus, kā tās risināt, balstoties uz starptautisko labāko praksi. Ziņojumā arī uzsvērtas jomas, kurās Latvijas vadošā loma var kalpot par piemēru drošas pārkārtošanās uz tīru enerģiju veicināšanā. Ar to arī veicina labākās prakses apmaiņu starp valstīm, lai sekmētu mācīšanos, panāktu vienprātību un stiprinātu politisko gribu attiecībā uz nākotnei ar ilgtspējīgu un cenas ziņā pieejamu tīru enerģiju.